

III

(Akty przygotowawcze)

EUROPEJSKI KOMITET EKONOMICZNO-SPOŁECZNY

567. SESJA PLENARNA EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO –
INTERACTIO, 23.2.2022–24.2.2022**Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Wniosek w sprawie zalecenia Rady
w sprawie Paktu na rzecz Badań Naukowych i Innowacji w Europie”**

[COM(2021) 407 final – final 2021/230 (NLE)]

(2022/C 275/04)

Sprawozdawca: **Paul RÜBIG**Współsprawozdawca: **Panagiotis GKOFAS**

Wniosek o konsultację	Komisja Europejska, 2.5.2022
Podstawa prawna	Art. 182 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja Jednolitego Rynku, Produkcji i Konsumpcji
Data przyjęcia przez sekcję	3.2.2022
Data przyjęcia na sesji plenarnej	23.2.2022
Sesja plenarna nr	567
Wynik głosowania (za/przeciw/wstrzymało się)	219/0/2

1. Wnioski i zalecenia

1.1. EKES z zadowoleniem przyjmuje to, że w Pakcie na rzecz Badań Naukowych i Innowacji w Europie określono wspólnie uzgodnione wartości i zasady dotyczące badań naukowych i innowacji oraz wskazano – na globalnym, ogólnym poziomie – obszary, w których państwa członkowskie będą wspólnie opracowywać działania priorytetowe. W pakcie wsparto zatem nową europejską przestrzeń badawczą (EPB), pamiętając jednocześnie, że badania naukowe i innowacje należą w dużej mierze do kompetencji krajowych.

1.2. Zalecenie Rady podzielone jest na główne części, które omówiono w poniższych punktach:

- 1) wartości i zasady;
- 2) obszary priorytetowe wspólnych działań;
- 3) nadawanie priorytetu inwestycjom w badania naukowe i rozwój;
- 4) koordynacja i monitorowanie polityki oraz sprawozdawczość.

1.3. W przyszłości to Europa powinna wykorzystywać europejskie wyniki działalności badawczej i rozwojowej na potrzeby tworzenia wartości, prowadzenia działalności gospodarczej i tworzenia miejsc pracy. Jednym z bardzo ważnych narzędzi, jeśli chodzi o wykorzystywanie w Europie europejskich wyników działalności badawczej i rozwojowej na potrzeby działalności gospodarczej oraz do czerpania zysków i tworzenia miejsc pracy, są prawa własności intelektualnej.

W punkcie, w którym mowa o tworzeniu wartości, należy uwzględnić ogromne znaczenie praw własności intelektualnej i patentów, a w ramach paktu na rzecz nowej EPB należy opracować jasną strategię w zakresie praw własności intelektualnej dla Europy. Tej aktywnej i biernej unijnej polityce patentowej i strategii patentowej powinna towarzyszyć aktywna i bierna strategia licencyjna oraz przejrzysty system monitorowania globalnego bilansu netto patentów i licencji.

1.4. EKES z zadowoleniem przyjmuje zawarte w pakcie wyraźne wezwanie do pogłębienia EPB, tj. do przejścia od koordynacji polityk krajowych do ich głębszej integracji, a także wezwanie do przyspieszenia dwojakiej transformacji – ekologicznej i cyfrowej. Dotychczas badania naukowe i innowacje w UE-27 nadal były prowadzone głównie w równoległych, niezależnych od siebie systemach pracy („silosach”). Systemy te należy obecnie połączyć za pomocą solidnych „rur komunikacyjnych”, co zdaniem EKES-u musi być jednym z głównych celów paktu.

1.5. EKES uważa, że w obliczu ogromnych inwestycji w badania naukowe, technologie i innowacje w Azji (Chiny, Korea Południowa itp.) UE musi znacznie przyspieszyć swoje wysiłki w zakresie badań naukowych i innowacji, zwłaszcza jeśli chodzi o szybkie przekładanie wyników działalności badawczej i rozwojowej na innowacyjne produkty i usługi, ponieważ Europa pozostaje w tyle w tej dziedzinie, co wyraźnie podkreślono w komunikacie COM(2020) 628.

1.6. EKES pragnie zwrócić uwagę, że należy przyspieszyć badania naukowe i innowacje w UE oraz szybko osiągnąć transformację cyfrową. Z niedawno opublikowanego sprawozdania KE, „Unijnej tablicy wyników inwestycji w badania i rozwój w przemyśle z 2021 r.”, wynika, że w latach 2020–2021 Chiny zwiększyły swoje inwestycje w badania i rozwój o 18,1 %, Stany Zjednoczone – o 9,1 %, natomiast UE-27 zmniejszyła je o 2,2 %. Procesy transformacji muszą być sprawiedliwe i nie pozostawiać w tyle żadnej grupy społeczeństwa obywatelskiego, zwłaszcza obywateli znajdujących się w trudnej sytuacji, obywateli europejskich mieszkających w regionach oddalonych lub partnerów społecznych.

1.7. Jak wskazano w nowej EPB, a także w pakcie, UE naprawdę potrzebuje nowej wizji, tj. nowego ładu dla europejskiej przestrzeni badawczej UE. Jeśli UE będzie jedynie powielala stare rozwiązania, tak jak w przypadku starej strategii na rzecz badań naukowych, technologii i innowacji, nadal będzie pozostawać w tyle za Stanami Zjednoczonymi i Azją (Chinami, Koreą itp.) w dziedzinie badań naukowych i innowacji.

1.8. Dotychczas w politykę UE w dziedzinie badań naukowych i innowacji angażowała się jedynie ograniczona część ludności UE (wyłącznie te same, znane twarze w dziedzinie badań naukowych i innowacji). We współczesnych badaniach społeczno-ekonomicznych podkreśla się jednak ogromne znaczenie społecznych studiów nad nauką i technologią (STS) dla osiągnięcia dobrych wyników w dziedzinie badań naukowych i innowacji. Aby konkretnie uczestniczyć w realizacji celu, jakim jest silna pozycja UE na świecie, EKES apeluje, by w prowadzone przez Komisję Europejską monitorowanie działań realizowanych już w 2022 r. przez nowe Forum EPB na rzecz Transformacji oraz odpowiednich inicjatyw, takich jak nowe europejskie panele obywatelskie w ramach Konferencji w sprawie przyszłości Europy, włączyć – w stosownej formie – organizacje społeczeństwa obywatelskiego i partnerów gospodarczych i społecznych (zwłaszcza organizacje przedstawicielskie MMSÓ) na poziomie unijnym i krajowym. Tak zwany trójkąt wiedzy (szkolnictwo wyższe, badania podstawowe i stosowane, komercjalizacja nowych technologii przez przemysł), do którego, ku naszemu zadowoleniu, odwołuje się także pakt Komisji na rzecz badań naukowych i innowacji, jest ważną koncepcją służącą pobudzaniu badań naukowych i innowacji. W ramach tej koncepcji udziału społeczeństwa obywatelskiego UE ważne jest także dopilnowanie, by uwzględniono poziom oddolny – szeregowych pracowników oraz obywateli UE w trudnej sytuacji.

1.9. W ramach nowego paktu na rzecz badań naukowych i innowacji Europa musi przygotować grunt pod umacnianie kultury przedsiębiorczości, tak aby zachęcać do podejmowania ryzyka i tworzenia innowacyjnych przedsiębiorstw – zarówno MŚP, jak i przedsiębiorstw typu start-up. Powszechnie znane hasło „no risk, no fun” („bez ryzyka nie ma zabawy”) przekłada się w przypadku innowacji na „no risk, no new business, no new jobs” („bez ryzyka nie ma nowych firm ani nowych miejsc pracy”).

1.10. Istnieje wiele dokumentów i programów Komisji dotyczących badań naukowych i innowacji. Dlatego EKES życzyłby sobie, aby Komisja wyjaśniła wzajemne powiązania między wszystkimi jej dokumentami dotyczącymi badań naukowych i innowacji, obejmującymi m.in. pakt na rzecz badań naukowych i innowacji, nową EPB, misje europejskie, unijny Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności oraz ogólnie program „Horyzont Europa”.

1.11. EKES pragnie również zwrócić uwagę, że unijny pakt na rzecz badań naukowych i innowacji oraz nowa EPB powinny zostać opracowane i wdrożone zgodnie z 17 celami zrównoważonego rozwoju ONZ, których celem jest zapewnienie do 2030 r. godnego życia dla wszystkich na zdrowej planecie.

2. Uwagi ogólne

2.1. Podstawowym dokumentem Komisji, na którym opiera się pakt i do którego pakt się odwołuje, jest komunikat COM(2020) 628 pt. „Nowa europejska przestrzeń badawcza na rzecz badań naukowych i innowacji”.

2.2. W marcu 2021 r. EKES opublikował opinię ⁽¹⁾ w sprawie komunikatu pt. „Nowa europejska przestrzeń badawcza na rzecz badań naukowych i innowacji” ⁽²⁾. Wiele wniosków, zaleceń i uwag ogólnych zawartych w tej opinii EKES-u obowiązuje również w odniesieniu do paktu, a niektóre z nich zostały przytoczone w niniejszym dokumencie.

2.3. Zebranie tych elementów dotyczących badań naukowych i innowacji w jednym akcie prawnym pozwoli potwierdzić polityczne zaangażowanie państw członkowskich w mobilizację ich strategii politycznych w zakresie badań naukowych i innowacji w celu sprostanania wyzwaniom, przed którymi stoi obecnie Europa i którymi są:

- a. dwojaka transformacja (transformacja cyfrowa i Zielony Ład);
- b. odbudowa po pandemii;
- c. coraz ostrzejsza światowa konkurencja w dziedzinie badań naukowych, technologii i innowacji, zwłaszcza ze strony Azji (Chin, Korei itd.).

Wszystkim tym wyzwaniom należy stawić czoła w sprawiedliwy sposób, nie pozostawiając nikogo w tyle, zwłaszcza obywateli UE, którzy są podatni na zagrożenia.

2.4. Światowe rankingi i badania dotyczące badań naukowych, technologii i innowacji pokazują, że pod względem światowej konkurencji UE-27 pozostaje w tyle za Stanami Zjednoczonymi i Azją, zwłaszcza Chinami i Koreą, jeśli chodzi o badania naukowe, technologie i innowacje, zwłaszcza w zakresie kluczowych technologii prorozwojowych (np. sztuczna inteligencja, uczenie maszynowe, robotyka, cyfrowe modele biznesowe itp.). Wyzwania, o których mowa w lit. a) i b), można znaleźć w komunikacie Komisji COM(2021) 407. Wyzwanie opisane w lit. c), czyli „światowa konkurencja w dziedzinie badań naukowych, technologii i innowacji, zwłaszcza ze strony Azji (Chin, Korei itd.)”, zostało dodane celowo przez EKES, ponieważ jego zdaniem jeśli UE nie zdoła stawić czoła temu wyzwaniu, straci na rzecz Azji miliony miejsc pracy wymagających określonych kwalifikacji, a tym samym zmniejszy się dobrobyt i jakość życia Europejczyków. Badania naukowe i innowacje są głównym źródłem przyszłych miejsc pracy wysokiej jakości. Jeżeli przewaga technologiczna w wielu branżach przeniesie się do Azji, miejsca pracy wysokiej jakości przeniosą się również do Azji.

2.5. Europejska Rada ds. Badań Naukowych (ERBN) także wydała już opinię w sprawie paktu i nowej EPB. ERBN również bardzo wyraźnie podkreśla, że UE pozostaje w tyle w porównaniu z Azją, a zwłaszcza z Chinami, jeśli chodzi o badania naukowe, technologie i innowacje, i stwierdza, że pakt na rzecz badań naukowych i innowacji może być ostatnią szansą UE na ostateczne osiągnięcie celów pierwotnej europejskiej przestrzeni badawczej i ugruntowanie pozycji Europy jako lidera w dziedzinie badań naukowych i innowacji ⁽³⁾.

2.6. Chiny nie tylko wyprzedziły UE pod względem wyników w zakresie badań naukowych i rozwoju oraz patentów, ale od około pięciu lat bardzo agresywnie obejmują również pozycję światowego lidera w wyznaczaniu technologicznych standardów przemysłowych. Przez wiele dziesięcioleci Stany Zjednoczone i Europa miały monopol na wyznaczanie standardów przemysłowych. Wyznaczanie standardów przemysłu technologicznego odgrywa bardzo istotną rolę w globalnym sektorze badań naukowych, technologii i innowacji, a tym samym kraj, który je wyznacza, ma przewagę konkurencyjną. EKES zdecydowanie zaleca zatem, by Komisja określiła w pakcie wyraźne środki mające na celu utrzymanie silnej pozycji Europy w zakresie wyznaczania światowych standardów w przemyśle technologicznym.

2.7. EKES uważa, że w obliczu ogromnych inwestycji w badania naukowe, technologie i innowacje w Azji (Chiny, Korea Południowa itp.) UE musi znacznie przyspieszyć swoje wysiłki w zakresie badań naukowych i innowacji, zwłaszcza jeśli chodzi o szybkie przekładanie wyników działalności badawczej i rozwojowej na innowacyjne produkty i usługi. Z niedawno opublikowanego sprawozdania KE, „Unijnej tablicy wyników inwestycji w badania i rozwój w przemyśle z 2021 r.”, wynika, że w latach 2020–2021 Chiny zwiększyły swoje inwestycje w badania i rozwój o 18,1 %, Stany Zjednoczone – o 9,1 %, natomiast UE-27 zmniejszyła je o 2,2 %. Środki UE mające na celu przyspieszenie badań naukowych i innowacji muszą być ukierunkowane nie tylko na przedsiębiorstwa wielonarodowe z siedzibą w UE, ale również na MMŚP, ponieważ MMŚP również są zagrożone konkurencją z Azji, a ponadto to MMŚP i przedsiębiorstwa typu start-up, a nie wielkie przedsiębiorstwa odpowiadają za większość wzrostu zatrudnienia w Europie.

2.8. EKES z zadowoleniem przyjmuje zawarte w pakcie wyraźne wezwanie do pogłębienia EPB, tj. do przejścia od koordynacji polityk krajowych do ich głębszej integracji, a także wezwanie do przyspieszenia transformacji ekologicznej

⁽¹⁾ Opinia EKES-u „Nowa europejska przestrzeń badawcza na rzecz badań naukowych i innowacji” (Dz.U. C 220 z 9.6.2021, s. 79).

⁽²⁾ COM(2020) 628.

⁽³⁾ Źródło: <https://erc.europa.eu/news/pact-research-innovation-foundations-european-research-area-still-valid-and-unavoidable>.

i cyfrowej. Dotychczas badania naukowe i innowacje w UE-27 nadal były prowadzone głównie w równoległych, niezależnych od siebie systemach pracy („silosach”). Systemy te należy obecnie połączyć za pomocą solidnych „rur komunikacyjnych”, co zdaniem EKES-u musi być jednym z głównych celów paktu. Komunikacja i współpraca to kluczowe siły napędowe badań naukowych i innowacji.

2.9. Jak wskazano w nowej EPB, a także w pakcie, UE naprawdę potrzebuje nowej wizji, tj. nowego ładu dla europejskiej przestrzeni badawczej UE. Jeśli UE będzie jedynie powielała stare rozwiązania, tak jak w przypadku starej strategii na rzecz badań naukowych, technologii i innowacji, nadal będzie pozostawać w tyle za Stanami Zjednoczonymi i Azją (Chinami, Koreą itp.) w dziedzinie badań naukowych i innowacji.

2.10. Z wielu badań wynika, że transfer wiedzy w dziedzinie badań naukowych i innowacji odbywa się przede wszystkim za pośrednictwem umysłów, tj. poprzez rotację miejsc pracy między organizacjami ds. badań naukowych i innowacji, a także między państwami członkowskimi UE na masową skalę. EKES zaleca masowe zwiększenie transferu wiedzy za pośrednictwem rotacji stanowisk i programów mobilności naukowców w UE-27 na dużą skalę. Transfer wiedzy w dziedzinie badań naukowych i innowacji nie odbywa się za pośrednictwem obszernych dokumentów: nie można przekazać wiedzy z pięciu lat pracy badawczo-rozwojowej jakiegokolwiek naukowca za pomocą 500-stronicowego sprawozdania z działalności badawczej i rozwojowej.

2.11. W pakcie wspomina się o planach działania EPB w zakresie technologii. Zgodnie z obecną wiedzą EKES-u dostępny jest plan działania EPB na lata 2015–2020, ale Komitetowi nie jest znany żaden plan działania EPB w zakresie technologii obejmujący okres po roku 2020. Ponieważ nowa technologia nie powstaje z dnia na dzień, strategię technologiczną należy planować w perspektywie długoterminowej. Plany działania w zakresie technologii wymagają co najmniej dziesięcioletniego okresu realizacji. EKES zachęca zatem Komisję do opracowania średnio- (2020–2030) i długoterminowych (2020–2050) planów działania w zakresie technologii po opublikowaniu nowej EPB.

2.12. EKES z zadowoleniem przyjmuje odniesienie do ogromnego znaczenia tzw. trójkąta wiedzy (szkolnictwo wyższe, badania podstawowe i stosowane, komercjalizacja nowych technologii przez przemysł) (*).

2.13. EKES uważa, że o ile badania naukowe i szkolnictwo (wyższe) rzeczywiście są kluczowymi czynnikami tworzenia wiedzy, nie są one kluczowym czynnikiem innowacji. Innowacja – z definicji – oznacza przekształcenie wyników działalności badawczej i rozwojowej w innowacyjne produkty i przedsiębiorstwa. Rozwój innowacyjnych produktów i przedsiębiorstw nie jest zadaniem szkół wyższych ani instytutów badawczych. We wspomnianej literze brakuje odniesienia do przedsiębiorstw, zwłaszcza przedsiębiorstw typu start-up i przedsiębiorców, a należy tu uwzględnić ich ważną rolę w procesie innowacji. Ważną rolę w tym kontekście odgrywają: Europejska Rada ds. Innowacji (EIC), wspólnoty wiedzy i innowacji Europejskiego Instytutu Innowacji i Technologii (EIT WWiI) oraz inne systemy innowacji.

2.14. Zgodnie ze słynną macierzą prof. Ansoffa tylko niewielka część projektów badawczo-rozwojowych (mniej niż ok. 25 %) prowadzi ostatecznie do zaistnienia udanych produktów technicznych na rynku. Dlatego też jednym z głównych celów unijnego paktu na rzecz badań naukowych i innowacji musi być skuteczność i wydajność badań naukowych i innowacji. Jeśli dzięki inteligentnym środkom zapewniającym skuteczność i wydajność badań naukowych i innowacji uda się zwiększyć ich wskaźnik powodzenia z 25 % do np. 28 %, będzie to ogromny sukces Europy. Skuteczność i wydajność badań naukowych i innowacji, przy jednoczesnym utrzymaniu silnego dążenia UE do doskonałości w dziedzinie badań naukowych, mogłyby również znacznie przyspieszyć europejskie badania naukowe i innowacje, co jest pilnie potrzebne.

2.15. Jeśli chodzi o wartości i zasady, EKES podziela opinię, że wartości wymienione w tym rozdziale są ważne, jednak aby UE nie pozostawała nadal w tyle za Stanami Zjednoczonymi i Azją w światowej konkurencji w dziedzinie badań naukowych i innowacji, potrzebne są dodatkowe zasady. W nowej EPB przewidziano, że UE musi przyspieszyć przekładanie wyników działalności badawczej i rozwojowej na innowacyjne produkty i usługi przeznaczone na rynki światowe. To pilnie potrzebne przyspieszenie wymaga – oprócz innych wartości i kompetencji – przedsiębiorczości. Wiele przeprowadzanych na świecie badań wskazuje na to, że UE pozostaje w znacznym stopniu w tyle w porównaniu ze Stanami Zjednoczonymi i Azją pod względem przedsiębiorczości (np. w odniesieniu do innowacyjnych cyfrowych modeli biznesowych).

2.16. Jeśli chodzi o tworzenie wartości, EKES w pełni podziela opinię dotyczącą bardzo dużego znaczenia przekładania „wiedzy” (tj. wyników działalności badawczej i rozwojowej) na innowacyjne, zrównoważone produkty i usługi. W pakcie wspomniano o istotnej roli badań podstawowych w tworzeniu przełomowych odkryć i wiedzy. Tworzenie „wartości dla

(*) Jak podkreślono w pkt 2 lit. h) wniosku dotyczącego zalecenia Rady (COM(2021) 407). Zgodnie z brzmieniem lit. h): „badania naukowe i innowacje oraz szkolnictwo (wyższe) są kluczowymi czynnikami stymulującymi innowacje, tworzenie, rozpowszechnianie i wykorzystywanie wiedzy”.

Europy” wymaga jednak czegoś więcej niż tylko generowania przełomowych odkryć: liczne są niestety przypadki, w których europejscy naukowcy generują przełomowe odkrycia, ale to przedsiębiorcy i innowacyjne firmy ze Stanów Zjednoczonych i Azji wykorzystują europejskie wyniki działalności badawczej i rozwojowej w swoim biznesie oraz czerpią z nich zyski, a miejsca pracy przenoszone są z Europy do Stanów Zjednoczonych i Azji. Europa nie powinna nigdy więcej dopuścić do takich sytuacji.

2.17. W przyszłości to Europa powinna wykorzystywać europejskie wyniki działalności badawczej i rozwojowej na potrzeby tworzenia wartości, przedsiębiorstw i miejsc pracy. Jednym z bardzo ważnych narzędzi, jeśli chodzi o wykorzystywanie w Europie europejskich wyników działalności badawczej i rozwojowej na potrzeby działalności gospodarczej oraz do czerpania zysków i tworzenia miejsc pracy, są patenty. W literze, w której mowa o tworzeniu wartości, należy uwzględnić ogromne znaczenie praw własności intelektualnej, a w ramach paktu na rzecz nowej EPB należy opracować jasną strategię w zakresie praw własności intelektualnej dla Europy. Tej aktywnej i bierniej unijnej polityce patentowej i strategii patentowej powinna towarzyszyć aktywna i bierna strategia licencyjna oraz przejrzysty system monitorowania globalnego bilansu netto patentów i licencji.

2.18. W pkt 2 wniosku dotyczącego zalecenia Rady ⁽⁵⁾ określono priorytetowe obszary badań naukowych i innowacji UE. W komunikacie COM(2020) 628 przedstawiono również następujące obszary priorytetowe w zakresie badań naukowych i innowacji:

- sztuczna inteligencja,
- mikroelektronika,
- informatyka kwantowa,
- 5G,
- energia ze źródeł odnawialnych,
- technologie wodorowe,
- bezemisyjna i inteligentna mobilność.

2.19. EKES pragnie przypomnieć, że choć podziela opinię, iż te siedem obszarów priorytetowych ⁽⁶⁾ ma bardzo duże znaczenie, należy dodać do nich następujące kluczowe technologie i sektory:

- technologie kosmiczne,
- czysta woda i warunki sanitarne,
- nowe, zaawansowane technologicznie materiały o dużym potencjale przyszłości dla UE, np. grafen
- technologie wykorzystywane w produkcji towarów i żywności,
- badania kliniczne, przemysł farmaceutyczny i biotechnologiczny,
- ogólnie cyfrowe modele biznesowe,
- technologie (sprzęt i oprogramowanie) służące zapewnieniu gotowości na wypadek sytuacji wyjątkowej (przerwy w dostawach energii elektrycznej, zakłócenia komunikacji cyfrowej, np. w wyniku cyberprzestępczości itp.).

2.20. Niestety w UE-27 dochodzi do znacznego drenażu mózgowi wybitnych naukowców do Stanów Zjednoczonych, a także w coraz większym stopniu do Azji. Należy powstrzymać i odwrócić to zjawisko. Następujące zasady mają m.in. duże znaczenie dla doskonałych, wiodących w skali światowej, szybkich rezultatów w zakresie badań naukowych i innowacji:

- uznanie i sprawiedliwe wynagrodzenie wybitnych naukowców w UE-27, w szczególności wybitnych kobiet (zob. słaba równowaga płci w dziedzinie badań, rozwoju i innowacji w UE-27);
- komunikacja, współpraca i współdziałanie (ang. Communication, Collaboration and Cooperation, czyli trzy ważne „C” innowacji!),
- zwiększenie unijnego i krajowego finansowania ośrodków badawczych i szkół wyższych opartego na konkurencyjnych postępowaniach o udzielenie zamówienia, a tym samym zagwarantowanie, że środki finansowe otrzymają naukowcy najlepsi z najlepszych (a nie rozpraszanie środków poprzez przyznawanie ich wszystkim ośrodkom badawczym bez różnicy).

⁽⁵⁾ COM(2021) 407.

⁽⁶⁾ Zgodnie z COM(2020) 628.

2.21. Jednym z głównych celów nowej europejskiej przestrzeni badawczej UE jest tworzenie wartości. EKES uważa zatem, że bardzo ważna jest część paktu dotycząca „waloryzacji wiedzy”. Podkreślono tutaj znaczenie współpracy i wzajemnych powiązań między wszystkimi podmiotami działającymi w dziedzinie badań naukowych i innowacji. Jest to ważne, ale niewystarczające dla „waloryzacji wiedzy”.

2.22. Kwestie, które są równie ważne dla tworzenia wartości dla Europy, to:

— zobowiązanie do szybkiego przekształcania wyników działalności badawczej i rozwojowej w innowacyjne produkty i usługi, a ostatecznie w wartości, działalność gospodarczą i miejsca pracy. Wymaga to m.in. znacznego umocnienia kultury przedsiębiorczości w Europie, a także pozytywnego podejścia do podejmowania ryzyka: szybkie wprowadzanie na rynek innowacyjnych produktów zawsze wiąże się również z ryzykiem.

Powszechnie znane hasło „no risk, no fun” („bez ryzyka nie ma zabawy”) przekłada się w przypadku innowacji na „no risk, no business, no new jobs” („bez ryzyka nie ma działalności gospodarczej ani nowych miejsc pracy”);

— jasny plan działania w zakresie technologii, zwłaszcza w odniesieniu do kluczowych technologii prorozwojowych oraz przyszłych i powstających technologii;

— jasna strategia w zakresie praw własności intelektualnej dla nowej EPB.

2.23. Jeśli chodzi o część „Pogłębianie dobrze funkcjonującego wewnętrznego rynku wiedzy”, wiedza jest bez wątpienia bardzo ważna, ponieważ XXI wiek jest wiekiem wiedzy. Bardzo ważne jest jednak również nadanie nowego impulsu produkcji wszelkich urządzeń w Europie. 20 lat temu UE była zdania, że produkcję towarów można przenieść do Azji, utrzymując w Europie związane z produkcją badania naukowe i rozwój. Okazało się to błędem. Prędzej czy później, badania naukowe i rozwój zawsze idą w ślad za produkcją. Aby przyciągnąć produkcję i związane z nią miejsca pracy z powrotem z Azji do Europy, UE musi zatem podjąć ogromne wysiłki. Byłoby to również ważnym krokiem w kierunku rozwiązania problemu bezrobocia, który jest bardzo dotkliwy zwłaszcza w niektórych krajach Europy Południowej.

2.24. Lekcja, którą również Europa wyciągnęła z pandemii koronawirusa: w ciągu ostatnich 20 czy 30 lat produkcja prawie wszystkich podstawowych leków i szczepionek przeniosła się z Europy do Azji. Europa straciła swoją suwerenność w zakresie wielu ważnych produktów i leków. Kolejnym przykładem są układy scalone, co obecnie bardzo dotkliwie odczuwa przemysł europejski, zwłaszcza sektor motoryzacyjny. Innymi przykładami są baterie do pojazdów elektrycznych i technologie wodorowe, w przypadku których Europa jest niestety niemal całkowicie zależna od Azji. (Podczas gdy europejscy producenci samochodów wciąż eksperymentują z prototypami samochodów napędzanych wodorem, Toyota, Honda i Hyundai już produkują je na masową skalę i oferują w regularnej sprzedaży). Azja jest również zdecydowanym liderem w dziedzinie technologii optycznych, technologii komunikacyjnych 5G, sztucznej inteligencji, uczenia maszynowego, robotyki i wielu innych kluczowych technologii przyszłości (kluczowych technologii prorozwojowych oraz przyszłych technologii). W ramach paktu na rzecz badań naukowych i innowacji wyraźnym priorytetem Europy musi być odzyskanie suwerenności w zakresie kluczowych technologii.

2.25. Z jednej strony Europa stoi w obliczu wyzwania wysokiego bezrobocia wśród młodych ludzi, zwłaszcza w niektórych krajach Europy Południowej, a z drugiej strony problemu niedoboru wysoko wykwalifikowanych absolwentów kierunków STEM (nauki przyrodnicze, technologia, inżynieria i matematyka), zwłaszcza poważnego niedoboru inżynierów we wszystkich dziedzinach ICT i cyfryzacji, e-mobilności i technologii w zakresie energii ze źródeł odnawialnych. Często zapomina się, że to głównie inżynierowie przekształcają wyniki badań i rozwoju osiągnięte przez naukowców w produkty techniczne. Ze względu na zmiany demograficzne (nasze starzejące się społeczeństwo) oraz fakt, że większość krajów w Europie nie jest w stanie przyciągnąć większej liczby kobiet na studia inżynierskie, problem ten będzie narastał w najbliższej przyszłości. Należy oczywiście masowo zwiększyć środki mające na celu przyciągnięcie większej liczby kobiet na studia inżynierskie w UE. Ponadto w ramach paktu na rzecz badań naukowych i innowacji należy stworzyć inteligentne programy przyciągające wysoko wykwalifikowanych inżynierów z państw spoza UE. Globalna konkurencja w dziedzinie badań naukowych, technologii i innowacji będzie w coraz większym stopniu przekształcać się w globalną wojnę o talenty, w której UE radziła sobie dotychczas słabo w porównaniu np. ze Stanami Zjednoczonymi.

2.26. EKES pragnie również zwrócić uwagę, że unijny pakt na rzecz badań naukowych i innowacji oraz nowa EPB powinny zostać opracowane i wdrożone zgodnie z 17 celami zrównoważonego rozwoju ONZ, których celem jest zapewnienie do 2030 r. godnego życia dla wszystkich na zdrowej planecie.

Bruksela, dnia 23 lutego 2022 r.

Christa SCHWENG
Przewodnicząca
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego